

Nursing Research Newsletter

ฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลสงขลานครินทร์

ฉบับที่ 11/59 เดือนสิงหาคม ปี 2559

บทความวิจัย ประสบการณ์ของการเป็นพยาบาลเคมีบำบัด:

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

ศาสตราจารย์

เยาวรัตน์ มัชฌิม

บทคัดย่อ:

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ อธิบายประสบการณ์ของพยาบาลเคมีบำบัดที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์ให้ยาเคมีบำบัด โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลเป็นพยาบาลเคมีบำบัด จำนวน 8 ราย วิเคราะห์ข้อมูลตามแบบของ แวน มาแนน ซึ่งสะท้อนความหมายของปรากฏการณ์ที่ศึกษาในรูปแบบของโลก 4 ใบ ได้แก่ โลกของตนเอง โลกของความสัมพันธ์ โลกของสถานที่ และโลกของเวลา สร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัยคุณภาพ โดยยึดตามแนวทางของ ลินคอล์นและกูปาผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประสบการณ์ของการเป็นพยาบาลเคมีบำบัด มีดังนี้ 1) โลกของตนเอง “เป็นความภาคภูมิใจ” 2) โลกของความสัมพันธ์ “ไม่ได้รับการยอมรับ/ ความเข้าใจจากพยาบาลในหน่วยอื่น” 3) โลกของสถานที่ “เหมือนถูกขังอยู่ในกล่องแคบๆ ที่มีสารพิษ” และ 4) โลกของเวลา “เป็นช่วงเวลาของการเรียนรู้วิถีชีวิต” ผลการวิจัยครั้งนี้ ช่วยให้เข้าใจประสบการณ์ของพยาบาลที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์ให้ยาเคมีบำบัดโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และพัฒนาศูนย์ให้ยาเคมีบำบัด ให้มีประสิทธิภาพและความปลอดภัยมากขึ้น

วิธีการวิจัย อธิบายและบรรยายประสบการณ์ของการเป็นพยาบาลเคมีบำบัด โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพของปรากฏการณ์วิทยาแบบบรรยาย (Descriptive phenomenology) สถานที่ศึกษาศูนย์ให้ยาเคมีบำบัดโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และสังเกตสีหน้าท่าทางและน้ำเสียงในการตอบคำถาม ตลอดจน อากัปกริยาของผู้ให้ข้อมูลในระหว่างการสัมภาษณ์ และจดบันทึก เครื่องมืออื่นๆ ที่ใช้ประกอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียงแบบบันทึกภาคสนาม แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล และแนวคำถามสัมภาษณ์ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบโครงการวิจัยที่ขอรับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ “ทำไมท่านถึงตัดสินใจมาเป็นพยาบาลเคมีบำบัด” “งานพยาบาลเคมีบำบัดเป็นอย่างไรบ้าง ช่วยเล่ารายละเอียดเกี่ยวกับการทำงานในแต่ละวันให้ฟัง

น้อย” “งานพยาบาลเคมีบำบัดมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง ช่วยเล่าให้ฟังหน่อย” “ในชีวิตของการเป็นพยาบาลเคมีบำบัด มีเหตุการณ์ใดที่ท่านประทับใจและยังจดจำอยู่เสมอ และมีเหตุการณ์ใดที่ทำให้ท่านรู้สึกแย่ และยังจดจำฝังใจอยู่เสมอ” “ท่านคิดเห็นอย่างไรกับงานพยาบาลเคมีบำบัดที่ท่านทำอยู่” และ “ท่านให้ความหมายของการเป็นพยาบาลเคมีบำบัดว่าอย่างไร”

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ความตรงของเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content validity) ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความตรง ของแบบสัมภาษณ์โดยส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิสองท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล 1 ท่าน และพยาบาลชำนาญการพิเศษ 2 ท่าน โดยผู้ส่งคุณวุฒิจะตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมทางภาษา จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้ ความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) แบบวัดความสะอาดนี้ได้รับการหาความเที่ยงแล้วโดยการทำ Inter-rater reliability ระหว่างแพทย์สองล้องกับผู้ช่วยสองล้อง ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 1 ในงานวิจัยที่ผ่านมา

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบเฮอร์แมนนิคซ์ตามแบบของ แวน มาแนน (VanManen, 1990) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สะท้อนคิดคำหลัก โดยภายหลังการถอดเทปสัมภาษณ์ ผู้วิจัยอ่านทำความเข้าใจบทสัมภาษณ์ในภาพรวม แล้วแยกองค์ประกอบหลักหรือคำหลัก เลือกใจความสำคัญที่สะท้อนประสบการณ์ของการเป็นพยาบาลเคมีบำบัดแล้วระบายสีเน้นข้อความเหล่านั้น นำคำและข้อความเหล่านั้นมาจัดกลุ่มโดยนำความหมายที่เหมือนกันจากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายมาจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเดียวกันแล้วสะท้อนกลุ่มความหมายตามโลก 4 ใบ ของ แวน มาแนน ได้แก่ โลกของตัวเอง โลกของความสัมพันธ์โลกของสถานที่ และโลกของเวลา 2) นำคำ ใจความสำคัญที่ได้มาเขียนบรรยายให้เห็นปรากฏการณ์ที่ศึกษา 3) อธิบายบริบทที่เกี่ยวข้องโดยคงไว้ซึ่งคำหลักที่สะท้อนความหมายของปรากฏการณ์ที่ศึกษา 4) พิจารณาและคงไว้ซึ่งบริบทที่ศึกษาเพื่อให้ส่วนย่อยและภาพรวมมีความสมดุลและเชื่อมโยงกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในภาวะปัจจุบันที่อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งเพิ่มขึ้น การให้บริการเคมีบำบัดจึงมีความสำคัญและมีความต้องการมากขึ้น เพื่อให้การให้บริการเคมีบำบัดของศูนย์ให้ยาเคมีบำบัดมีประสิทธิภาพมากขึ้นและพยาบาลเคมีบำบัดมีคุณภาพชีวิตที่ดี การบริหารจัดการงานการพยาบาลเคมีบำบัด ควรพิจารณาในประเด็น การจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอเพื่อให้การจัดสรรภาระงานมีความเหมาะสม จัดการระบบรองอากาศของศูนย์ให้ยาเคมีบำบัดให้มีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยมากขึ้น และมีการสื่อสารและประสานงานกับหอผู้ป่วยให้เกิดความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของงานการพยาบาลเคมีบำบัดมากขึ้น

สาคร หับเจริญ และ เขียวรัตน์ มัชฌิม. 2559. ประสบการณ์ของการเป็นพยาบาลเคมีบำบัด: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. ว.พยาบาลสงขลานครินทร์เวชสาร: 36(1); 41-54.